

MAAB 1431

مؤلف

maablib.com

السید محمد مدنی

دربار محمدی

عبدال

غلام میر خیر

MAAB 1431

ماہنامہ
ماہنامہ قیامت ۰-۸-۰
maablib.com

رسول ڪریم صلیہ جو آخري حج

پیغمبر آخر الزمان علیہ الصلوٰت والسلام جو قافلہ ارکان حج اچا آڻڻ بعد مڪہ معظمہ مان روانو ٿي غدیر خم جي وادی ۾ مٿن ۾ پھتو تہ جبرئیل امین بہکم رب الجلیل آیتہ تبلیغ آندي ”یا ایہا الرسول بلغ ما انزل الیک من ربک فان لم تفعل فما بلغت رسالتہ واللہ یعصمک من الناس“ یعنی ای رسول پہچائی اڙي اھو (حکم) جو تنهنجي رب جي طرف کان ازل ٿيو آھي، جيڪڏھن اھو فعل نہ ڪیئم نہ گويا رسالت جو حق ٿي ادا نہ ڪیئم، ماڻھن (جي مخالفت) کان آءٌ اوهانکي محفوظ رکندس.

حکم الاهیء جي نازل ٿيڻ شرط سرڪار رسالت جي طرف کان منادي ٿي نہ جيڪي حاجي پيو ٿي آھن اوهي جلد اچن جيڪي اڳتي وڌي ويا آھن سي رٽي موٽن جو اللہ تعالیٰ عزوجل جو حکم پہچائڻو آھي. سو دڄ عروج کان ٿورو زوال کي پھتو هو يعني اٽڪل ۱ بجہ ڏينھن جو وقت هو تہ سڀ حاجي اچي ڪنا ٿيا. پاڻ سڀني کي ان ٿل زمين تي وھڻ

جو حڪم ڪيائون، سڀ ماڻهو ويهي ديا. اڻن جي
 پلاٽل جو منبر ٺاهي پيغمبر صلعم ان تي رونق افروز
 ٿيو ۽ فصيح ۽ بايغ خطبه ادا ڪرڻ سان حضرت علي
 عليه السلام کي سڏي پاڻ وٽ بهاريو ۽ سندن همت وٺي
 ايترو هٿي ڪيو جو حاضر ماڻهن حضرت علي عليه السلام
 جي بغل جي سفيدِي ڏٺي. جناب پيغمبر صلعم انهيءَ
 ئي منبر تي فرمايو: ”الست اوالي بكم من انفسكم“
 يعني آءٌ اوهان سڀني جي نفسن کان اوالي (وڏو) ڇو
 آهيان؟

سڀني جواب ڏنو: ”قالوا بلي انت اوالي مني و
 ابي و امي“ يعني اوهان اسان کان ۽ اسانجي پيءُ ۽ مائڻ
 کان اوالي (وڏا آهيو). تڏهن نبي ڪريم صلعم حضرت
 عليءَ جو هٿ وٺي فرمايو: ”من كنت مولاه فهاذا
 علي مولاه. جنهنجو آءٌ مولا آهيان تنهنجو هيءُ علي
 مولا آهي. پوءِ يڪدم فرمايائون: ”الا هم وال من
 والاه و عاد من عاداه و انصر من نصره و اخذل من
 خذله“ يعني خدايا دوست ڏک ان کي جو عليءَ کي
 دوست ڏکي ۽ دشمن ڏک انکي جو عليءَ کي دشمن
 ڏکي، نصرت ڪر انجي جو عليءَ جي نصرت ڪري
 ۽ ڇڏي ڏي انکي جو عليءَ کي ڇڏي ڏئي. ائين فرمائي
 منبر تان لٿا ۽ ماڻهن ۾ مبادڪباد جو غل هڻي ويو ۽
 سڀني حضرت علي عليه السلام کي مبادڪون ڏنيون. حضرت عمر

رضي الله عنه به چيو ”يا ايها علي انت مولاي
و مولاي كل مؤمن و مؤمنة“ عباد ڪه هجي توکي،
۽ مومنات جو مولاي مقرر ٿيو آهين.

”سوء مشڪات المصابيح باب مناقب علي، تفسير
ڪبير چارو ڪلڪتو صفح ۴۳۶ ۽ مولوي عبید اللہ
اھر تسريءَ جي تاريخ ارجح المصالب پاڻو ٻيو صفحہ
۱۸۴ کان ۲۲۸ تائين جنجا راوي ۽ حضرات اصحاب
الائمه آھن.“

علامہ همداني جو حضرات اهل تسنن جو مشهور عالم
آهي، سو پنهنجي ڪتاب ”ودت القربلي جي باب ۵
حضرت عمر رض جي روايت سان لکيو ”رسول
خدا صلعم عليءَ کي هدايت جي نشان طرح مقرر ڪيو
۽ ارشاد ڪيائون ته جنهنجو آءُ مالڪ اختيار آهيان
تنهنجو علي به مالڪ ۽ اختيار آهي اي خدا جو
انهيءَ کي دوست رکي تنهنکي تون به دوست رکڻ
۽ جيڪو انهي سان دشمني رکي تنهن سان تون به
دشمني رکڻ ۽ جيڪو انهيءَ جي مدد ڪري تنهن
جي تون به مدد ڪڍ. اي خدا تون انهي تي منهن
جو شاهد رهڻ. انهيءَ حديث جو راوي حضرت عمر
ان خطاب بيان ٿو ڪري ته انهيءَ وقت منهن جي
پاسي ۾ هڪڙو نهايت خوبصورت ۽ پاڪيزه جوان

پينل هو، انهيءَ مونگي چيو ته اي عمر (رض) البتہ
 رسول خدا (صاعمر) پنهنجي سوت لاءِ هڪڙي ڳنڍ
 ٻڌي آهي جنهنجي نسبت هر چيو اٿس ته منافق کان
 سواءِ ٻيو ڪوبه اها ڳنڍ نه کوليندو، اي عمر (رض)
 خير داد اها ڳنڍ تون مٿان کولين. حضرت عمر چوي
 ٿو ته مان رسول خدا کي عرض ڪيو ته جڏهن اوهان
 سوير عليءَ بابت ذڪر پي ڪيو تڏهن منهنجي پاسي
 ۾ هڪڙو نهايت خوبصورت ۽ پاڪيزه جوان موجود
 هو جنهن هيئن چيو. حضرت جن فرمايو ته اي عمر
 هاڻو اهو آدم جي اولاد مان ناهي پر اهو جبرئيل
 هو، انهيءَ جو مطلب هو ته جيڪي مون عليءَ جي
 باب ۾ چيو آهي تنهن بابت توکي ٿاڪيد ڪري
 (اهو آهي ترجمو مودت القربا جو)

غديري اجلاس جي ختم ٿيڻ بعد آيه تڪميل
 نازل ٿي ”اليوم اڪملت لڪم دين ڪموانتمت عليڪم
 نعمتي و رضيت لڪم الاسلام دينا“ يعني هن ڏينهن
 مون دين کي ڪامل ڪيو ۽ تمام نعمتون دين تي
 نازل ڪيم ۽ دين اسلام کان راضي ٿيس. ڏسو تفسير
 ۾ مشهور علامه سيوطي ۽ فردوس الاخبار.

ان کان بعد قائم اڳتي روانو ٿيو ۽ سڀڪو پنهنجي
 پنهنجي ڳوٺ هليو ويو. اها خير ماڪ بملڪ مشهور
 ٿي وئي ته پيغمبر صلعم حضرت علي عليه السلام کي

امت جو مولا مقرر ڪيو آهي. عارف بن نعمان فهرري
 جو حضرت علي عليه السلام جو سخت دشمن هو سو
 انهيءَ خبر بدران شرط غصه ۾ ڳاڙهو ٿي ويو ۽ پنهنجيءَ
 ات تي سوار ٿي مدینه منوره ۾ آيو ۽ ان کي
 مسجد نبويءَ جي بهران و هاري ان جاء تي چي پينو
 جتي پيغمبر اسلام عليه الصلوات والسلام دنق اروز
 هو. گستاخانه اهجتي ۾ چوڻ لڳو اوهان نماز، روزہ،
 جهاد، حج وغيره جو حڪم ڏسو اسان بچا آندو،
 هاڻي وڏي پنهنجي سوت عليءَ کي افضل ۽ حاڪم
 مقرر ڪيو اٿو سو ڇو؟ پيغمبر صلعم فرمايو منهن جا
 سڀ حڪم مطابق وحيءَ جي آهن. انهي هو ڪارڙجي
 چوڻ لڳو ته جي اهو حڪم برحق خدا جو آهي ته
 هن تي آسماني عذاب نازل ٿئي. ائين چوندو اڃان ان
 نئين پهتوئي مس ته آسمان مان هڪ پٿر ٿڌو جو هنجي
 مٿي ۾ لڳي هيٺان نڪري ويو ۽ هي اتي جو اتي
 عذاب الاهيءَ ۾ گرفتار ٿي مري ويو. ان واقعہ جي
 ٿاڻيد ۾ قرآن مجيد جي آيت ”سال سائل بعذاب واقع“
 نازل ٿي جنهنجي تفسير ۾ توار يخن ۾ اهو ذڪر
 موجود آهي. ڏسو حضرات اهل سنت جا ڪتاب:- (۱)
 تفسير ثعلبي امام ابو اسحاق (۲) تذڪرہ خواص الائم علامہ
 سبط ابن جوزي (۳) جواهر العقود بن علامہ سمهودي
 (۴) ڪفايت الطالب علامہ حافظ محمد بن يوسف ۽ ٻيا.

اهو آهي مختصر واقعہ حجۃ الوداع کان مدینہ
 منورہ پہنچڻ جو. ان کان قریبا سوا ٻہ مهينا بعد ٻيغمبر
 صلعم جو انتقال ٿيو.
 نتيجي ۾ هيٺيون ڳالهون غور طلب آهن، جنهي
 ويچار ڪرڻ خواه نه ڪرڻ ناظرين ڪرام تي چڏيل
 آهي. سڀ احڪام اسلامي مثلاً حج، روزہ، نمازون،
 زڪوات ۽ جہاد وغيرہ مسلمانن تائين گهڻو اڳ پهچي
 چڪا هئا ۽ مسلمان انهن تي عمل بہ ڪري رهيا هئا،
 جنهن جہاد اهڙو سخت حڪم آهي جنهن ۾ جان جو
 خوف بہ دامنگير رهيٿو ته بہ ڪلام الاهيءَ ۾ ڪوبہ
 اهڙو تاڪيدي حڪم نازل نہ ٿيو جهڙو آيت تبليغ
 ۾ نازل ٿيو ته جي اهو حڪم پڙجايو نہ ويو ته گویا
 رسالت جو حق ئي ادا نہ ٿيو انمان صاف ظاهر آهي
 تہ غدیر وادو حڪم سڀني احڪامن تي فوق ٿو رکي
 ۽ تبليغ رسالت جو رادو مدار بہ ان حڪم جي پهچائڻ
 تي منحصر آهي. ايتري اہميت ان حڪم کي جو ڏني
 وئي سو ڇو؟ مھش ھنڪري تہ مالڪ حقيقي جناب
 ٻيغمبر صلعم کي رسالت جي عہدہ تي ھنڪري فائز
 ڪيو تہ مخلوق پنھنجي خالق جي معرفت حاصل ڪري
 ۽ انکي حاکم حقيقي ڄاڻي ڏئي احڪامن جي اڃا آوري
 ڪري. نگاهہ قدرت ان ڳالھ کي محسوس ڪيو تہ
 جوسمن نبي نما نبيءَ جو جانشين مقرر نہ ٿيندو لیسن

۲۳ ورهن جو رسول ڪر ۽ صلعم جو ٺاڻي ۽ عملي
 روڏيو ڏاڏگان ٿي ويندو. مثال طور هڪ عادل
 بادشاهه سڄي عمر ملڪ جي سڌاري ۽ رعيت کي آرام پهچائڻ
 ۾ هڪ دقيقو به فروگراشت نه ڪيو هجي ۽ انجي
 عمر جو پيالو لبريز ٿي چڪو هجي فقط ڇاڪاڻ جي
 ۽ هجي ته ان کي هڪ ئي خيال دامنگير هوندو ته
 هنجي عمر جي ڪمائي ضايع ٿي ويندي جيسين ڪم
 ان جڙو لائق فائز انجو جانشين نه هوندو انڪري
 هر بادشاهه نواب، راجا وغيره لائق جانشين جي فڪر
 ۾ رهندا آهن ۽ بالا حڪومت به انهنجي ولي عهدن
 کي حڪومت هلائڻ جي زوريءَ تعليم ڏي ڏيندي
 آهي هن لاءِ ته اوهي باقاعده انتظام رکڻ جا اهل بنجن
 اهڙا مثال به ٿا ڏيڻ عالم مان ظاهر آهن ته پوري
 لياقت نه رکندڙ جانشين جڏهن ڪڏهن تخت تي ويٺا
 آهن ته پنهنجن وڏن جو نام و نشان ۽ حڪومتون به
 وڃائي وينا آهن، انڪري بادشاهن جي بادشاهه کي به
 اها ڳالهه محسوس ٿي جڏهن پهرينجي رسول (صلعم)
 کي حڪم ڪيو ته جانشين مقرر ڪر.

پهرين رسول ڪريم صلعم کي ان امر جي پهچائڻ
 جو حڪم مليو ۽ ٽاڪيد ٿي ته جي اهو حڪم نه
 پهچايو ويو ته گویا ۲۳ ورهن جي ٺاڻي جو حق ئي ادا
 نه ٿيو. ان مان پتو پوي ٿو ته هڪ طرف ۲۳ ورهن

جي تبليغ ۽ ٻئي طرف غدير واري آيت جو حڪم
 ٿوري وڃي ته ان حڪم جو باد ۲۳ ورهين جي تبليغ
 کان ڳرو ثابت ٿيندو ڇو ته جانشين جي مقرريءَ کان
 سواءِ رسالت جي تبليغ ۽ محنت رانگان ٿي وڃڻ جو
 امڪان آهي جنهن جي تصديق هر حديث ”من مات و ام
 يعرف امام زمانه فقد مات ميتت الجاهليه“ ڪافي
 آهي جنهن جو مطلب آهي ته وقت جي امام يا رسول
 ڪريم صلعم جي جانشين ۽ خليفه جي معرفت حاصل
 ڪرڻ کان سواءِ جيڪو به مرنڊو سو جاهليت جي
 موت مرنڊو. اها حديث سني ۽ شيعه ٻنهي وقت
 صحيح ۽ معتبر آهي. اگرچہ الله ۽ رسول جي معرفت
 بددع اوليٰ آهي ته به وقت جي امام جي معرفت
 ڌار ان الله ۽ رسول جي معرفت ڪوبه فائده پهچائي نه
 ٿي سگهي ورنه موت جهالت تي ٿيڻ جو ڪهڙو سبب؟
 اهو ئي باعث آهي جو برادران اسلام به رسول ڪريم
 صلعم جي جانشين جي مقرريءَ ۾ ڪافي زور ڀري ڏنو
 آهي ۽ ڪيترن عالمن کي خلافت تحريڪ وقت دائره
 اسلام کان دور ڪري انهن تي جهالت جون فتوائون
 ڀري لڳايون. تفاوت فقط اهو هو جو انهن صاحبن
 پنهنجي اختيار تي سلطان ترڪيءَ کي خليفه المسلمين
 نامزد ڪري انجي نه مڃڻ والين تي جهالت جا ووت
 پاس ڪيا ۽ سندن مذهب جي ڪيترن عالمن کي مٿي

ان ڪيل حد يفت جي آڙ ۾ جاھل سمجھي ڪڍي
ڏيو. شيعه بلا اختلاف انهن حضرات کي، ٿا امام ۽
خلفاء رسول تسليم ڪن جن جي نامزدگي آي، تبليغ کان
لي شروع ٿئي.

آنحضرت صلمه کي ان حڪم جي پهچائڻ تي
مسلمانن ۾ اختلاف پيدا ٿيڻ جو علم هو ۽ اختلاف اهڙي
شي آهي جنهن کي الله تعاليٰ به هرگز پسند نٿو ڪري
۽ هوندي به اهو حڪم قدرت جي نگاه ۾ اهڙو
علم ۽ ضروري هو جو آنحضرت صلمه کي حڪم ٿيو
اختلاف پيدا ٿئي ٿو. ٿيڻ ڏيو ٿيڪن اهو حڪم
هر رد پهچايو جو دين جو دالو مدار ان تي منحصر
ٿئي، ماڻهن کان آءِ اوهان کي محفوظ رکندس.

هاڻي آيت تبليغ جي آخرين جمل ”والله يعصمك
الناس“ ماڻهن کان آءِ اوهان کي محفوظ رکندس تي
رد ڪيو ته مقصد جي حل ٿيڻ ۾ ڪافي روشني
پاڻي. الله تعاليٰ عز و جل جي علم ۾ به اها ڳالهه هئي
آءِ تبليغ پهچائڻ تي ماڻهن ۾ اختلاف پيدا ٿيندو
۽ ان آيت جي آخرين جمل ۾ تسڪين لازل ٿي. جي
اختلاف پيدا نه ٿئي ته گويا قرآن جو اهو جمل هي
ان مطلب ۽ ڏاند ٿيو جو ڪلام الاهي ۽ جي شان
۽ عوام خلاف آهي. هاڻي ڏسو ته اختلاف

پيدا ٿيو يا نه؟ ٿيو بيشڪ ٿيو ۽ اهڙو ٿيو جنهن
 ليڪين مسلمانن جا بيمگناه خون و هائي ڇڏيا.
 انهي تائيند ۾ سنت جماعت جي ڪتاب مودت القربى
 جي باب ۹ ۾ ”جايز انصاري روايت ٿو ڪري ته
 حضرت صلوات الله عليه فرمايو ته اسلام ۾ ٻئي-يون
 دڦڻو عليءَ جي مخالفت آهي. اختلاف
 جي شروعات حالت بن نعمان فهرريءَ کان ٿي جو کلي
 مخالفت ڪري عذاب اينديءَ ۾ گرفتار ٿي اتي جو
 اتي مري ويو (ٽي سر تفسير آيت ”سال سائل بعذاب
 واقع“ پ ۲۹)

انهي موت تي ماڻهن کي عبرت جو سبق سگهڻ کپي ته
 ته آيت تبليغ جي منڪرن لاءِ سزا قتل جي طور
 کان اهائي آهي جهڙي حالت بن نعمان فهرريءَ کي
 ملي پر تعجب اهڙي ٻيڙي بلا آهي جا حق ۽ ناحق
 کي ڀروڙي نه ٿي سگهي. ان قرآني جملو جو اراج
 تاءِ هليو اچي ۽ جڳهڙو، فساد، وير و دوت ۽ دشمني
 ۽ ڇڪتاڻ جيڪا به آهي سڀ نماز تي نه روزي تي
 نه حج تي، فقط حضرت علي عليه السلام جي مؤلايت
 تي آهي جو اختلاف صاف ايت ڪري ٿو ته غدير وادو
 حضرت علي عليه السلام جي مؤلايت جو اعلان ٿيو
 صلوات الله عليه جي حڪم سان ڪيو ۽ اختلاف خدا جي

ڪلام ”والله اعلم“ من الناس“ جو اثر آهي جو اڄ
 تائين هليو اچي، پوءِ به ائين سمجهڻ ته پيغمبر صلعم
 ڪنهنڪي به پنهنجو جانشين ۽ خليفو مقرر ڪري نه
 ويو سراسر حڪم الاهيءَ جي انحرافي آهي.

ڪن پڙهيل ماڻهن ڏٺو ته غدير وادو مولائيت جو
 اعلان اهڙو مستند ۽ روشن آهي جنهن کان انڪار
 ڪرڻ اهڙو آهي، جهڙو سچي ڪاري هيٺ لڪائڻ،
 لڏهڻ وڪڙڻ ٿي واقع ڪي قبول ڪري مولا جي
 معنيٰ دوست مشهور ڪري چوڻ لڳا ته پيغمبر صلعم
 نومايو آهي جنهن جو آءٌ دوست آهيان تنهنجو علي
 دوست آهي. انهيءَ حقيقت کي به ڪسوئيءَ تي
 ڏيئي ڏسو ته حضرت علي عليه السلام کي پراڻو دوست
 ڄاڻڻ ٿا يا اها به ڏيئي دوستيءَ جي پوراءِ ۽ دشمني آهي.

ڏيڏو ۽ دانست دشمن اور چهر

دوست کي پوراءِ مين دشمن اور چهر

دوست کي ڪو گاريون ڏئي يا ڏياري ته انکي
 دوست سمجهجي يا دشمن؟ سچو چواندو ته
 گاريون ڏيڻ ۽ پلايدڻ ۽ ڇڏڻ ۽ سڀ دشمن
 آهن، ڇاڪاڻ ته سڌو دوست به دوست آهي، پر
 دوست جو دوست به دوست آهي ۽ دشمن جو دشمن
 دوستيءَ جي لست هر اچي ٿو. علي هاذالقياس دشمن

ته سڌي طرح دشمن آهي پر دشمن جو دوست به
 دشمن آهي ۽ دوست جو دشمن به دشمن آهي،
 هاڻي پرکي ڏسو ته جيڪي چون ٿا ته نبي ڪريم
 صلي الله عليه وسلم فرمايو ته جنهنجو آءٌ دوست آهيان تنهنجو علي
 به دوست آهي سي حضرت علي عليه السلام ۽ سندن دوستن
 کي ٿا دوست ڄاڻن يا سندن دشمنن کي! هيءَ ڳالهه
 ثابت آهي ته حضرت علي عليه السلام کي مسجدن ۾
 منبرن تي مسلمانن جي قبول ڪيل اڳواڻ گاديون ڏياريون،
 خطبن ۾ خطابن ۾ گاديون ڏنيون ۽ نماز پڙهندڙن
 گاديون ٻڌيون، ته سڀني کي حضرت علي عليه
 السلام جا دشمن ٿا ڄاڻن يا گادين ڏياريون کي مذهبي
 پيشوا ۽ رسول ڪريم صلي الله عليه وسلم جو جانشين ٿا تسليم ڪن
 اسان کي اهڙو ڪوبه ڪتاب انهن حضرات جي
 عقيدن جو ڏسڻ ۾ ڪونه آيو آهي جنهن ۾ انهن گادين
 جي رسم جاري ڪندڙ کي حضرت علي عليه السلام جو
 دشمن لکيو هجي، پاڻ ائين آهي ته حضرت امام حسين
 عليه السلام کي خلفاء رسول جي لست ۾ داخل نه ڪيو اٿن
 پر يزيد ۽ پطيس کي داخل به ڪيو اٿن ۽ ان لاءِ هڏ به گهٽوڻي
 ٿو ڪر ڪن تنهن مان پڌرو آهي ته نبي ڪريم صلي
 الله عليه وسلم جي حديث ”من كنت مولا فلهاذا علي مولا“ کي به
 دل سان نٿا سمجهن ۽ مولا جي معنيٰ دوست به ڏڳو ڏان

سان چو نٿا پر حقيقت ڪري دوست انجا آهن جن گادين جي
رسم جادي ڪرائي آهي. يار چواڻي سيڪو جاني
ڏاڻي آهي آساني پر ڪم پئي ٿي ڪل پوي. هتي
پراڻي جي معنيٰ حاڪم آهي جنهنڪي تعصب وچان
دوست مشهور ڪري هفت اٺو جهن ڪي گمراه
ڪيو اٿن.

مولا جي معنيٰ ٿي جناب مولا ان حسن صاحب
جار چوي سندس تقرير هر ڪافي روشني وڌي آهي
با نظامي جنتري هر شايع ٿي آهي جنهنجو ترجمو سيٺ
حاجي بخشعلي صاحب خواجه زميندار ميرپور بٺوري
جي سنڌيءَ ۾ ڪيو آهي جو ناظرين جي معلومات
لاءِ پيش ٿو ڪجي. (خادم الملت)

محمد هاشم عرف موه خان
جائنت سيڪريٽري انجمن امهه سنڌ.

سيٺ حاجي بخشعلي صاحب جو ترجمو

آخرين حج ۽ مقام غدير خير

از علامه سيد ان حسن صاحب رضوي (جار چوي)

پراسيدنٽ شيعه ڪاليج لاهور
مير حيدر حاجي بخشعلي خواجه

سايان ٿيڻ سڄو ورهيه اڳي غڊ ٻيڙ ڇو واقعو

وقت جي گذرڻ ۾ دير ٿي نٿي لڳي ڪلاڪ

ڏينهن ۾ ڏينهن هفتن ۾ هفت مهينن ۾ تبديل ٿيندا

هلندا. ٻارهن مهينن سان هڪ سال ٺهي ٿو سڄو سال

گذري هڪ صدي جي صدي اختيار ڪن ٿا.

آه! هي ٻي دفع وقت ڪيترو نه جلد باز آه جنهن

کي موٽڻ صبر وٺڻ هوائي جهاز به پهچي نٿو سگهي.

اچو سايان ٿيڻ سڄو ورهيه ڇو حجاب اکين اڳيان

ڪٽي ٿو ڏي ڏير لاه ماضي جي طرف مڙي ٿي سون ۱۸

ذوالهيج، سخت آس، لڪ ڇو وقت، نيل ڏيئي ٿيڻ ٿو

ٿلا. ڪنڊين جا ٿوڍا وڻ. هڪ لڪ ڇو ويهه هزار

مسلمان جو مجموعو جنهن ۾ جملي اصحاب قبيل

جا دٿوس، امهات المؤمنين ۽ اهلبيت ڪرام هو چوڏ آهن.

اٺن جي پلاٽ جو مٿي جنهن تي رسول اسلام جاوه افروز

آهي علي المرتضيٰ کي ٻانهن کان وٺي مٿي ڪٽي فرمائي

دهيا آهن. ”من ڪنت مولاه فهاذا علي مولاه“

قريش رسول عوي کي مجنون ڇو ٿدا هوا. پادري

جو خيال هو ته ڏاڏي اغراض ۾ مبتلا آهن. خدا يا

ڇا هجي ڪا اصليت به آهي. مسلمانو! طرفداري جو

خيال ڇڏي خدا لڳ ڇڏو ته رسول نيل اس ۾

هڪدم اٿس ٿان لهي اڳتي وڌي وڃڻ وادن کي

پيمان موٽڻ ۽ پويان دهقان کي اڳتي اچڻ جي دعوت

ڏيئي. ڪنهن فرش تي نه بلڪ تيل وادي تي ويهڻ
 جو حڪم فرمايو. منبر موجود نه هو نه اُڻن جي پالائڻ
 جو منبر ٺاهيو. هڪ لک چوويهه هزار روپيا ۽ عودن
 آواز طرف اڳيون ۽ ڪن ڪٽا ڪيا ته هن اهم ڪارنامي سان
 آخر اسان کي ڪهڙي ضروري ڳالهه ٻڌائي وڃي ٿي.
 آخرين صحيح جي موقعي تي جو خطبه پڙهيو ويو آهي ان
 ۾ تمام اڌڪان دين بيان ٿي چڪا آهن. وڌيڪ بيان
 لاءِ ڇا ڏهجي ويو جو هن بي موقعي بيان ٿو ڏئي.
 ڪن ۾ آواز ٿو اچي ته جڏهنجو آڻ دوست آهن
 ان جو علي نه دوست آهي. ٻڌايو ته اهڙي رسول
 کي پناه بخدا جيڪڏهن معاذ الله مڃن يا مريض الفت ماڻهو
 چون ته ڇا ڪجهه تعجب آهي؟ ”علي“ سڀني مسلمانن جو
 دوست آهي. هن خبر جي ايتري اهميت جو هتي
 هر وقت هلندي تيل اُس ۾ انجو اعلان ڪيو
 وڃي ٿو. مدينو منوره ڪو زبان ۽ پري پند نه هو
 تي پهچي واضح ٿي سگهيو ٿي. يا بچائي اُنجي سامهين
 نزل جي تڪليف کان مایوس ٿي چئي ڏين ته اسان
 هر وقت ضايع ڪيو ويو هن ڪن وڌيڪ اعلان ٿي قرآن
 ۾ موجود آهي ۽ صحيح جي موقعي تي پاڻ هنکي ڏهرائي
 چڪا آهن. انما المؤمنون اخوت. مومن سڀئي پاڻ
 ۾ ڀائر آهن دوست جي لفظ ۾ ڪهڙي اهميت
 ٿي هر ماڻهو علي کي مراد ڪرڻ ٿي سگهي ٿو.

۱. بخ يا اڪي لڏا اصبحت مولاي و مولا ڪل مومر هي
 و مومر ۽ ڇا سيني مسلمانن کي خدا آندو آست. ۽ ڇا انکي
 ڪا ئي ڀيٽي. اسان جي سادو طبيعت رسول اسلام آ-
 هڪ طرف رهيا غير کي خود خداوند عالم تي مضحڪ
 جو وجهه ملي رهيو آهي. پڙهو اهو خطبه جو رسول
 خدا آخرين حاج م ارشاد فرمايو هو. اصول و فروع
 دين هر ڪا اهڙي شي باقي نه رهي آهي جنهن جو
 اعلان هن م مومر نه آهي. پوء خدا کي ڇا ٿي
 ويو آهي جو فرمائي رهيو آهي.

يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك من ربك وان
 لم تفعل فما بلغت رسالتك والله يعصمك من الناس.
 ترجمو: - اي رسول پڙهائي ڏي جو توتي پڙهيل
 آهي پيغام تنهنجي رب جي طرف کان جيڪڏهن توهان
 پهچايو ته ڇو رسالت جو فرض اڏائي نه ڏيو. الله
 توکي (شر) ماڻهن کان امن ۾ رکندو.

هي ڇا ٿي ويو الله کي جو هڪ معمولي اعلان
 کي ااري قدر اهميت ڏيئي رهيو آهي ته رسول
 جي وڏهن جي تبليغ رسالت هنجي ايمان وقعت آهي
 ڏکي جيڪڏهن الله ۽ رسول پاڪ کي (معاذ الله) تلون
 مزاحي ۽ اريشان خيالي جي الزام کان بچائون آهي ته
 پوء تلون جي گوڏهه ڏاڏي م سرگردان رهڻ وارا
 مسلمانن! اچو ۽ حقيقت جي سامهون مٿو ٽوڪايو ته.

هي علي جي مولائيت جي اعلان هو ۽ جهڙي طرح
خدا ۽ رسول اوليٰ بتصرف آهن، اهڙي طرح علي
۽ اوليٰ بتصرف آهي، تڏهين ته ايترو وڏو اهميت
ڪنهن مهتم بالشان اعلان لاءِ ڪيو ويو. عهدي
القادي ۽ شـرح صحيح بخاري ۾ هي دوايت
وجود آهي.

<p>آيه بلغ جي معنيٰ ۾ هي آهي ته اي رسول هن حڪم کي پهچائي ڏيو جو تو هاڻجي رب، علي ابن ابيطالب جي فضيلت ۾ نازل فرمايو آهي. جڏه هي آيت نازل ٿي ته رسول خدا جن علي جو هٿ جهلي ارشاد فرمايو ۽ جڏه جو آءٌ ۽ -ولا آهيان ان جو علي ۽ -ولا آهي.</p>	<p>معناه بلغ ما أنزل اليك في فضل علي بن ابيطالب فلما نزلت هذه الآية اخذ بيد علي وقال من كنت مولاه فعلي مولاه. (عمدة القاري في شرح بخاري)</p>
--	--

مسند امام احمد بن حنبل ۾ واقع، غدير خم جي

سلسلي ۾ لکيل آهي.

الستم تعلمون اي اولي
بالمو معين من انفسهم قانو
بلي قال انتم تعلمون اني
اولي بكل مو من من انفسه
قالوا بلي فقال من كنت مولاه
فعلي مولاه

رسول الله جن به دفعاً
فرمايو ته چا تو هين ته تا
چا تو ته آء هر منين جي لاء
سندن نفسن کان اولي آهيان
سپيني عوض ڪيو پيشڪ
تڏهن حضرت فرمايو ته آءُ
جنهنجو مولا آهيان علي به
انجو مولا آهي

هاڻ عقل سليم جي لاء لفظ مولا جي معنيٰ سمجهڻ
پر نهايت آساني آهي ۽ هي به آساني سان معلوم ڪري
ٿو سگهجي ته هن حقيقت بعد خداوند عالم اليوم اڪملت
لکم دینکم و اتممت علیکم نعمتی (اڄ مون توهان
لاء دین کي ڪامل ڪيو ۽ پنهنجي نعمت کي توهان
تي پورو ڪيو) چا لاء اشار فرمايو

۱- هن خطب جا مختلف اجزا مختلف ڪتابن ۾ ملن
ٿا. موانوي شبلي نعماني صاحب سيرت النبي ۾ هن
جزن کي جمع ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي آهي

الاکل شيء من امر الجاهلية تحت قدمي موضوع (بخاري - مسلم - ابو داؤد)	هان جاهليت جا سڀئي دستور منهنجي پڙهين پيرن هوت آهن
--	--

نه آهي فضيلت ڪنهن
عرب کي عجمي نٿي نه
عجمي کي عرب نٿي اوهين
سڀ آدم جو اولاد آهيو
آدم مٽي مان ٺهيل هو.

سڀڪو مسلمان بڻي
مسلمان جو ڀاءُ آهي مسلمان
ڀاڻ ۾ سڀئي ڀائر آهن.

جي او هانجا غلام آهن (اهي
غلام آهن) مگر جو اوهين کاتو
کاڌو اهو انهن کي به کارايو
جو لباس اوهين پهرين
انهن کي به پهرايو.

جاهليت واري وقت
جاسيئي رت (يعني انتقام
خون) باطل ڪيا وڃن ٿا
۽ سڀ کان پهرين (پنهن
جي ڪانڊان جو خون) وڃي
بن حارث بن عبدالمطلب
جي رت جو خون باطل
ٿو ڪريان.

ليس للعربي فضل علي
العجمي ولا للعجمي علي العربي
كلهم ابناء آدم و آدم
التراب. (عبدالفرید خطب
توي.)

ان ڪل مسلم اخوالمسلم
وان المسلمین اخوت.
يستدرک عاکم طبري ابن
سحاق)

اذا جاءكم اقلابكم
العمو و هم مما تاكلون و اكلو
هم مما تلبسون. (ابن سعد)

ودماء الجاهلية موضوعه
ان اول آدم اضع من دماء
بن ابن ذبيعت بن الحارث
غاري - مسلم - ابو داود)

و ربا الجاهلية موضوع
 واول دبا اضح دبانا دبا
 عباس بن عبدالمطلب
 (مسلم، ابو داؤد)

جاهليت جي زماني جو
 سهو ڏو وياج - اٽل ڪيو
 ويو آهي. سڀ کان پهرين
 پنهنجي خاندان جو وياج
 يعني عباس ابن عبدالمطلب
 (جو وياج باطل ٿو ڪريان)

فاتقوا الله في النساء
 (مسلم، ابو داؤد)

ڏالن جي معاملي ۾ خدا
 کان ڊ جو.

ان لكم على النساء كـ
 حقا ولهن عليكم حقا.
 (طبري ابن هشام)

ڏالن جو توهان تي حق
 آهي ۽ توهان جو ڏالن تي
 حق آهي.

ان د ماء كم وامو لكم
 عليكم حرام كحرمه يومكم
 هذا في شهركم هذا في
 بلدكم هذا الي يوم تلقون
 دكم.

توهان جو ڏون ۽
 توهان جو مال قيامت تاء
 اهڙي طرح مهترم آهي
 جهڙي طرح اڄ جو ڏينهن
 هن مهترم مهيني ۾ مهترم
 شهر ۾ قابل احترام آهي
 خداوند عالم هر حقدار جو
 حق مقرر ڪري ڇڏيو آهي
 ڪنهن وادف ڪي وصيت
 ڪرڻ جو (هروڀرو)
 ضرور وادف نه آهي.

اولاد انڇو آهي جنهن
جي بستر تي جاڙو آهي.
ڏاڏا ڪاري لاء پتر آهي
جنهن جو حساب خدا جي
اڳيان آهي جو پنهنجي بي
کان علاوه بي جي نسب
هڃڻ جي دعوا ڪري ۽
پنهنجي مالڪ کان سوا
بي جي طرف پاڻ کي منسوب
ڪري ته اتي خدا جي
لعنت آهي.

ڏال کي پنهنجي مرد جي
مال مان بغير انجيءَ وٺي ڪل جي
ڪجهه ڏيڻ جائز نه آهي.
قرض اٽڪيو وڃي وقتي
وڌيل شئي واپس ڪجي.
عظيم موٽائي ڏجي. ضامن
ٿاوان لاء ڏي مڃڻ آهي.

توهان کان منهنجي متعلق
سوال ڪيو ويو ته اوهين
ڇا چوندا؟

ماڻهن جو ڏي ڏسڻ جو بهار آسان ناهي
اچائي ٿو. عضود جن آسمان جي طرف اڏڻ سڀني

الواد المفاش وللعاهـ
الهد و حسابهم علي الله من
ارعي الي غير ابيه وانتم
الي غير مواله فعليه لعنة الله

الا لا يهل لاثمة ذنبة ان
تعطي من مال زوجها شيئاً
الا باذن الدين مقضي والعا دينة
راه والمه مردود والزعيم
علام (سنن ابن ماجه)

انتم مسئلو اون عني فاما
انتم فائلون

تي دفعا فرمايو اللھم اشھد خدایا گواه ڏھجو مون
پيغام پهچائي ٿو. مني جي ميدان ۾ پاڻ جيڪو خطب
اڏياد فرمايو ٿو ن جو هفت ڏينھن ڪجي ٿو

ان الزمان قد امتداد

كهيسته يوم خلق الله السموات

والارض السنته اثنا عشر

شهرًا منها اربعه حرم ثلاثه

متواليات ذوالقعدة ذوالحجة

ومحرم ورجب شهر مضر الذي

بين جمادى وشعبان فان

د ما تكم وامو الكرم و اعراضكم

عليكم حرام كحرمته يوم مكم

هذا في شهر كم هذا في

بلدكم هذا الا ترجعوا ابعدى

ضلا لا يشرب بعضكم رقاب

بعض و ستلقون ربكم

فيستلکم اعمالکم .

(روایت ابو بکره)

ابتدای ڄڏھين خداوند
عالم آسمان ۽ زمين ڪري

پيدا ڪيو هو سو وقت ڦري

گھري اچي به انهي نقط

تي اچي ويو آهي سال جا

بادھن مھينہ آھن جن مان

چار مھينا قابل احترام آھين.

ذي القعدة، ذالحج، محرم،

توھانجو خون توھانجو مال

آبرو اچي طرح محترم آھي

جھڙي طرح هي ٽينھنھن

مھيني ۽ ھن شهر ۾ محترم

آھي. ھاڻ مون کان پوءِ

گمراہ نہ ٿجو ھڪ ٻي جا

ڪند لاهي نہ وجهجو اوھان

کي خدا جي سامھون حاضر

ٿيڻون آھي اھو اوھانجي

اعمالن جي پڇا ڪندو.

(روایت ابو بکره)

هان مڃر مڃر پنهدي گناه
 جو پاڻ نه داد آهي. پي
 جي گناه جو پت نه داد
 نه آهي. پت جو پي
 جو ابدار نه آهي. هان شيطان
 مانو س ٿي چڪو آهي
 هاڻي اوهاڻجي هن شهر ۾
 اڻجي پو جا قيامت ٿا نه
 ٿيندي. البت هڪين
 هڪين ڄاڻهن ۾ اوهاڻ
 اڻجي پيو وي کي ڪندا هون
 خوش ٿيندو.

(ابن ماجه - ترمذي)

پنهدي پر وڏن گادي
 عبادت ڪريو پنهنجن وقتن
 جي نماز پڙهو. رمضان
 المبارڪ ۾ ٻه روزا رکو
 منهندي اڪامن جي اطاعت
 ڪريو ته خدا جي جنس
 ۾ داخل ڪيا وڃو.
 (مسند احمد - حاکم)

الا ايجي جان الا ايجي
 جان هلي او ولده ولام وود
 هلي والده الا ان الشيطان
 يد اليه ان يعبد في بلد
 من هذا ابدان ولكن ستكون
 طاعة فيما تحقرون من
 انما لكم فسيرو ضحاه.
 (ابن ماجه - ترمذي)

اعبدوا ربكم و صلوا
 صوموا شهركم
 اطعموا اذا امركم
 بكم.
 (مسند احمد - حاکم)

هي فرمائي پاڻ ڪريمن مجمع جي طرف اشارو
 ڪري فرمايو الاهل بلغت (ڇا ! مون الله جو پيغام
 ٻڌائي ڇڏيو) سڀئي چوڻ لڳا هائو، فرمايئون الله
 شاهد (الله منهنجا اوهان شاهد دهجو) پوءِ ماڻهن
 جي طرف مخاطب ٿي فرمايئون فيبلغ الشاهد الغائب
 جي ماڻهو هن وقت موجود آهن اهي ٻئي کي ٻڌائين
 جي هن وقت موجود نه آهن حج آخري جي موقعي
 تي رسالت مآب جي ٿوري ڦير ۾ فرمايو آهي اهي
 اوهانجي اڳيان آهن هڪ به دفعو نه ڪيترائي دفعا
 پاڻ حاضرين کان دريافت فرمايئون ته اسان احڪام
 الاهي اوهان تاءِ پهچائي ٿا يا نه؟ سڀني متفق آواز
 ۾ اقرار ڪيو. انهن ٿوري ڦير ۾ تعليم الاسلام جو ٻوڏو
 بيان اچي ويو آهي. هاڻ فرمايو ته اها ڪهڙي ڳالهه
 دهجي وئي آهي جنهنجي پهچائڻ لاءِ الله تعاليٰ ايترو
 تاڪيد فرمائي دهيو آهي.

چا خليفه رسول حڪومت

کان سواءِ خليفه نه آهي؟

ڪن ماڻهن جو نظريو آهي ته خليفو اهو ئي سگهندو
جو حڪومت لاءِ وڃي ۽ جيڪي صاحب حڪومت
لي ويا آهن سوئي اسلامي خليفن آهن. حضرت علي
(ع. السلام) به جي انحضرت صلعم کان بعد خلافت لاءِ
وڃي ها ته انکي خليفه بلا فصل قبول ڪرڻ ۾ ڪڏهن
ڪي به اعتراض ڪو نه ٿئي ها.

انهيءَ نظريو کي نگاهه ۾ رکندي خلافت جي تشريح
ڪرڻ ضروري آهي جنهن مان سمجهڻ ۾ آساني ٿئي
۽ مذهب خلافت لاءِ شي آهي ۽ حڪومت لاءِ شي.
خلافت جي مختصر سمجهاڻي هيءَ آهي ته رسول
ڪريم صلعم کان بعد سندن جانشين اوصاف لاءِ جو
حامل اهڙو هو. صفت موصوف هجي جنهن کي ٽن سدي
هر هڪ محسوس ڪري ته ايشه ڪي ڪريم صلعم جو
حقيقي وارث آهي. شريعت محسوس ڪري ته اهو
بلغ موجود آهي، اسلام سمجهي ته اهو محافظ وفاق
پذير آهي، قرآن معلوم ڪري ته اهو حامل ۽ حقيقي
ارجمان ۽ مفسر موجود آهي.

انهن حقيقتن لاءِ غور ڪرڻ سان معلوم ٿي سگهندو
ته خلافت ماڻهن جي عطا ڪيل عهدو جو نالو نه آهي

پر خداداد و و حالي عام جو عهد آهي جو مالڪ حقوقي
 جي طرفان ان شخص تي عطا ٿي جنهن کي خالق
 مطلق مخلوق جو هادي ۽ رهبر مقرر ٿو ڪري. اهو
 خداداد علم آهي جنهن جي عامل کي قدرت خليفه جو
 لقب اڃواڙ ڪيو آهي. ماڻهن کي ان عهد ۾ هٿ
 چراند ڪرڻ جو ڪو به حق نه آهي. ماڻهو پنهنجن راءين
 ۽ ووٽن تي جنهن کي مقرر ڪندا سو گهڻي ۾ گهڻو
 پر ٻي ڀاڱي سڌائڻ جو حقدار آهي. پر ماڻهن پنهنجي
 ووٽن تي جوابيل عهد بدار جو لقب پر ٻي ڀاڱي
 بدران خليفه وکيو جنهن جو ڪنهن ڪوبه اختيار نه هوندو.
 ڇاڪاڻ ته اهو عهد علم الاهيءَ سان تعلق ٿو رکي ۽
 ماڻهو اهو علم آڻڻ ڪڍڻ جو سندن چوڻيل عهد بدار
 کي ڏين.

الهي مفهوم جي اعتبار سان اگر اهو مؤمن علي
 ابن ابیطالب عليه السلام جي شخصيت تي نظر ڪئي
 وڃي ته سندن زلدگيءَ جي دؤر ۾ پاڻ خليفه رسول
 آهن، ڪوشش ائين هجڻ خواهه حڪومت جا مالڪ هجڻ.
 ڪنهن کي به طاقت نه آهي جو حضرت علي عليه السلام
 کي ان حقوقي خلافت کان علحده ڪري سگهي.

اهو خدا داد علم هر شيءِ جي وصي ۽ وراڻ ڪري
 آهي جي هوندگيءَ ۾ ئي عطا ٿيل آهي، نه ٻي
 کان بعد.

حضرت ساهمان عليہ السلام آبي هو ۽ آصف برخيا
سندن وڌار ۽ وصي هو. آصف برخيا حضرت ساهمان
آبي جي موجودگيءَ ۾ بي بي بلقيس جو تخت دور
دراز پند ٿان اڪڙ چڊ ۾ آڻي پنهجي علم جو ثبوت
ڏنو. (ڏسو قرآن شريف)

هلي هاذا القماس حضرت علي عليہ السلام آبي
ڪريم صلعم جي موجودگيءَ ۾ لڏي سڄي ڀلائي
علمي طاقت جو ثبوت ڏنو ۽ وصي رسول ۾ ڪيترو
علم هئڻ ضروري آهي. سورج کي ڀلائي ۽ ثبوت
نڪهون ۽ ڪٿان ۾ ۽ موجود آهي پر گذريل ميلاد الهادي
جي جلسي ۾ آقا پهر علام مجدد صاحب به عام مجمع ۾
اعوذ ڪو ڪو هو.

ان مان سهجهڻ گهرجي ۱- پيغمبر صلعم جا ارصا
سڀ عالم الاهيءَ جا حامل آهن. پزيد ڪي اگر مسلمان
خلیفہ رسول اسلام ڪيو هو ۽ حضرت امام حسن عليہ
السلام کي مسلمانن خلاف رسول يا امام ڪري نه ڪو نه
آي هجيو پر پزيد جي بيعت نه ڪرڻ ڪري واجب
اقتل ٿهرايو پر سندن شهادت کان بعد ٿوري جي نوڪ
لي قرآن پڙهي عام امامت جو ثبوت ڏنو ۽ خلق خدا
کي هدايت ڪئي ۽ علم امامت جا حامل اسين آهيون.
ساڳي طرح پيغمبر صلعم جو ۱- ارهون عليہ حضرت
امام محمد مهدي عليہ السلام جڏهن ۱- ايت شيعن
۽ ڪن سني ص- اهن جو عهدو آهي

تہ پوء ۽ غیب ۾ آھن ۽ ڪن مسلمانن جو عقيدو آھي
 تہ ڄمندا تہ ۱۔ سڌي ڪن سڀڪو امام محمد مھدي
 (عليہ السلام) ٿو. ٻڌائي سگھندا تہ اوهو مسلمان جي
 ووٽن سان امام ٿيندو يا علم امامت جو حامل هوندو.
 هاڻي غور ڪريو تہ جڏھن ٻارھون جانشين نبي ڪريم
 صلعم جو ووٽن ڪان سواءِ قدرت جي طرفان امامت
 جي عھدہ تي فائز آھي تڏھن باقي ۱۱ کي ووٽن جو
 ڪھڙو ضرور آھي. اوهي ۱۱ ٻارھن امام والنگر عالم الاهي
 جي علمت سان آراستہ آھن ۽ اھي ئي رسول ڪريم
 صلعم جا جانشينن جن جانب الله آھن.

ڪادم الملڪ، ميوه خان

maablib.com

اور ڏيکڙ پيپ جون ڀارهن وصيتون

شاھ اور ڏيکڙ پيپ هـ روط کان اڳ جيڪي به اوھن
وصيتون ڪيون هئيون جيڪي ڪتاب وقائع عالمگير
۾ جنھن جو ترتيب ٿي پندڙ چوڏھي لکي۔ احمد صاحب
سند بلوي هي شايع ٿي چڪيون آهن۔ چوڏھي
صاحب جي عبارت اھڙي ٿيل سروق تي موجود
آھي۔ ان ۾ لکي ٿو۔ وقائع عالمگير يعني حضرت اورنگزيب
سلطان ھند عالمگير عليہ الرحمہ جون وقائع زندگي
جي خطن ۽ مستند مورخن جي روايت سان ٿيل آھن
جن مان اھو حقيقي ڪٿر ڪٿر، رواداري، عمل جوئي
۽ شريعت منھن جو ڪافي ثبوت ملي ٿو ۽ اھايت
درايت ۽ حقيقت سان جمع ڪيا ويا آھن۔

آخري وقت جون وصيتون، اصل عبارت

فارسي ۽ سنڌي ترجمو

وصيت (۱)

هن گنهگار جي لجهيز
۽ اڪفين خاک شفا حضرت
امام حسن عليہ السلام سان
ڪئي وڃي يعني ڪربلائي
ڪا ڏٺو وڃي ۽ صرة
خاک شفا قبر ۾ رکي وڃي

(۱)

آن که ابرم عاصي عزق معاصي
را لاخيف و انفریش به ارباب
مطهره قد سمحیہ علیہ السلام
امائد کہ مغرقان اھار عصمان
را بغیر از التبتجا به آن درگاه
رحمت و غفران پناه المست

و مصالح این سعادت عظمی
نزد فرزندان ارجمند باد
شهرزاده عالیجاه است بگيرد.

چو نه انهن ماڻهن لاء جي
گماهن ۾ ٻڌل آهن سواء
الهي بهو ڪو به چارو نه
آهي نه رحم جي قلع ۾
پناه وٺن. ان سعادت عظمی
جو سامان شهرزاده عالیجاه
وت آهي ان کان ورتو
و جي يعني ڪر بلائي ڪفن
۽ خاک شفا جن لاء وصیت
ڪئي وئي آهي سي
شهرزادي وت آهن.

وصیت (۲)

چار روپيا به آڻه مون ٽوپيون
سڄي جمع ڪيا آهن جي
مڪلدار آڻه بيگم وت جمع آهن
ان کان اهي روپيا وٺي
مهنجي ڪفن ۾ خرچ ڪجن
ان کان سواء ٽي سو پنج
روپيا مون قرآن پاڪ جي
(لکائي) مان جمع ڪيا
آهن اهي مهنجي مـوت
جي ٽي پنهن غرابن ۾ تقسيم
ڪيا وڃن جو نه ڪتابت

(۲)

آن که چهار روپيه د و
آڻه از وجه کلاه دوزی نزد
آڻه بیگم مکملدار است بگیرند
و صرف کفن این بیچاره
امایند و سه صد و پنج روپيه
از وجه کتابت قرآن در صورت
خاص است و روز وفات
بفقرا بدهند از این راه که در
کتابت قرآن فرقه شمع هر صفت

ڏان جي اجرت فرقہ شمعہ جي
نزدڪ حرام آهي اڪري
مذھبي ڪفن لاءِ خرچ
نه ڪما وڃن.

وصيت (۳)

وٽ يڪ ضروري شھون
شاھ زادہ عالي جاہ جي
رڪنل کان ورتيون وڃن
چو آءٌ مھنجي اولاد مان
اوهوئي ويجهو اولاد آهي
۽ جائز يا ناجائز جو اوهو
خود نہ ڏار آهي، آءٌ ان
جو نہ ڏار نه آهيان چو نه
مروندہ بدست زندهہ.

وصيت (۴)

هن گناه گار ڪي ڪلي
سر ڏفن ڪيو وڃي چو نه
گناه گار تباہ روزگار مٿي
اگهاڙي شھدشاھ عقيقي
مداوند عالي جي اڳيان
وڃي تون ضرور قابل رحم
ٿي پوي او.

داود پڪفن ويا بھتاج صرف
نه ڪند.

(۳)

باقي ما بھتاج از وڪيل
داد شاھ زادہ عالمجاہ پگهرلد
که وارفت قريب در اولاد
ايشالمد و ملت و حرمه
و نه ايشان است پوين
چاره باز پرس است
که مروندہ بدست زندهہ.

(۴)

آن که اين سرگشته و ادلي
نم راهي و سر پر هنيہ دفن
نشد که هر گناه گار نه
روزگار واکه سر او هم از
اد شاھ عظيم الشان پورند
لبنه محل او هم خواهد گرد.

(۵)

آن که هر را ئی صداوق
 تابوت پیاچه سفود گنده
 که گوی گویدد پوشش نماید
 و از شاعاران معتمدان مولودی
 اعتراض کنند.

(۶)

آن بر والقی ملک واجب
 است که با خان زادن بی
 سرو پاک همراه امن عاصی
 دور دراز دشت و صحرا
 گشت اند مدارات نائند و
 اگر قصه‌ری از اینها واقع
 شود بعفو جمل و صفا
 جزیل مکافات فرمائند.

(۷)

بر پسران هرگز اعتماد
 کنند و طرور مصاحبت و
 زلدگی نماید اگر اعلی
 حضرت با آنرا شکوه چمن
 ملوک نمی گردند کار بامن

وصیت (۵)

مهدجی صدوق
 تابوت دبی میان واری
 چادر کاذبی حی کپزی
 سان پکیا و چن و شامیار
 و مولود خوالی و گوین جی
 بدعت کان اعتراض که و جی.

وصیت (۶)

ولی ملک کی گهر جی
 از مهدجا خاص رفیق مون
 سان گد و یگستان ایابا
 صحرا جون مصیبتون سهدا
 ره‌ها هوا کن سان مدارات
 کئی و جی و الهن کان
 لقصیر ای ئی و جی و معاف
 کری چد جی.

وصیت (۷)

کد من از پندجی پلن
 ئی پرو سو کرط از کپی
 الهن سان گهرائی و ای
 تلفی و جو ارغ و کجی
 جی غلد آشیان حضرت

شاه جهان اهڙو ٻيو ناهي
 دارا شڪوه سان نه ڪري
 ها نه معاملت جي صورت
 هرگز اهڙي نه بدجي ها
 جهڙي پيش آئي . ملڪ
 جي هر آواز کان مد نظر
 رکڻ ڪٿي .

وصيت (۸)

ارامن کان بهتر مشهور
 جو ڪم ڪرڻ واري اي
 ڪا به قوم نه آهي، جنگ
 ۾ به الهه جو اهڙائي حال
 آهي . جئن خالد آشيان حضرت
 شاه همايون جي زماني ۾
 اڄ تائين الهه جا قدم ڪنهن
 به جنگ ۾ نه اڳڙيا
 نه ڪڏهن الهن کان خود
 سري ۽ حرام لهڪي ظاهر
 ٿي آهي . لهڪن هي ماڻهو
 چاهين ٿا ته الهن سان عزت

جا آهي و سڀد و ڪامه اڻ ملڪ
 عقيدو، مذهب، مد نظر پالڻ ايشي.

(۸)

آڻ ڪر بهتر از ايراني
 پوائے متصدي گري د بگري
 اوست و در جنگ، هر از
 همد حضرت جنت شمالي
 نا حال احدي ازين فرقه
 از مهر ڪر گريز و گردان
 شده و پائي استقامت ايدها
 نه لغزیده مهذا گاهي
 غرور سري و حرام لهڪي نه
 ڪونه الڊ ليکن چون اسماء
 عزت طلب الڊ باين ها ساختن

بسمو و مشکل حال باید ساخت
کجدار دیر نباید کرد.

جو اړانه کيو و چې ان
کري الهن سان لپاره
ذرو مشکل آهي. مگر
هر حالت پر نپاهو کچي ۽
انهجي د لږو ټي کړي کچي.

وصيت (۹)

طوراني قوم جا ماڻهو
هميشه سپاهي پيشه آهن.
حمله کړي ۽ شب خون
ماري ۽ دشمن کي گرفتار
کړي پر اهي ماڻهو وړا
ماهر آهن. جڏهن جنگ
جي موقعه پر الهنکي پټ
تي هڅي جو و حکم ډالو
و چې لو له بغیر شرم اچي
يا اړوند جي حکم جي
اعمال کن ټا ۽ اهي ماڻهو
هندستان جي الهی ۽
پروفی ۽ کان کوون جا
کوه پري آهن جي
سمجهدا آهن له سر کڻي
و چې له پلي کڻي و چې مگر

(۹)

آن که فرقہ طور الی
سپاهي مقرر الی برائے
ناخت و تاراج و شب خون و
بندی کردن خوب اند از
برگشتن د و هج جنگ، که
ترجمه تیر بار کشی است و
و سراس و هراس و بحالت
اداوند چهل مرکب هندستان
والیان که سر اورد و لکن
جان و د بصد در حال د و الی
بهر حال این جماعت را محل
سلاطین باید داشت که این
مردم بکوهی آند که د بکری
بکار نمی آیند.

جنگه. مان له هېڅ . ان
 قوم له هر طرح مهر پالسي
 كړن كې چو له اهي ماتهو
 اهڙن موقعن له اتر كمر
 اچن تا جهڙا بيا نه
 اچي سكه دا.

وصيت (۱۰)

سادات كرام سان چگو
 سلوك كړن كې جشن
 قرآن پر رسول خدا كـي
 حكم نهو آهي. قريبي
 رسته دارن كي الهديو حق
 نه و. الهدي عزت و
 اكرام پر فرو گذاشت له كړن
 كې چو له آيه موده موجب
 الهن سان محبت كړن
 خاتم المرسلين جي رسالت
 جو معاوضو آهي. الهدي
 محبت جو دوا و اخوت
 پر ثمر مليتو. ليكن سادات
 سان التهاد ورج. احتياط سان
 او نه كړن كې. محبت

(۱۰)

آن كه با سادات لازم
 السادات حسب آيه وات ذ
 القربى حق عمل بايد نمود.
 در احترام و رعایت فر و
 گذاشتن بايد كرد از اين
 راه كه بموجب آيه كريمة
 قل لا اسئلكم علم اجرا الا
 المودة في القربى و محبت
 اين جماعت اجر موجب است
 هرگز و مقصور نبايد شد كه
 محبت خورن بيا و آخر است
 ليكن با سادات بايد و رج
 كمال احتياط بايد نمود در
 محبت باطنی مقصور نبايد
 كرد و محبت ظاهر و راجع اين

ها نباید افزوو که شریک
غالب بلکه طالب مالک الداگرالدی
استو خئی عنان شد لدامت
خواهد شد.

باطنی و احترام قلبی هر ذره
برابر قصور و کمی له کجی
مگر ظاهر طور الهی آزاد
له چرخ گهرجی و در
پنهانی حدن کسان تجاوز
کری و پیدا و پوء لدامت
حاصل تهن جو خطر ه آهی
چو له آهی طالب ملک و
شریک غالب آهن.

وصیت (۱۱)

جیتری قدر ممکن
هجی بادشاه کی دوره
کو تاهی کور له گهرجی.
الکی هک جاء لی وهن له
گهرجی جهن مان ظاهر هن
کی آرام ملیتو له کن انجو
انز اهو آهی لو جو هزاران
مصیبتن هر گرفتار تی و جیتو

وصیت (۱۲)

سلطنت جی مضرتی
جو دار و مدار ملک جی
خبرن جی اطلاع لی موقوف
آهی، ملکی خبرن کسان

(۱۱)

آن که تا مقدور والئی
ملک خود را از حرکت
معاف اندازد و از نشستن
در یک مکان که در ظاهر
صورت آرام و در واقع
منجر به هزار مصیبت و آلام
است محترز با شد.

(۱۲)

عمده و کمن السلطنت
اطلاع اخبار ملکی است و
عقلست یک لفظ باعث
لدامت سالهائی دراز می

هڪ لفظ غلام ڪرڻ جو
 لٽيجو سالن جي لڏامڻ جو
 سڀ آهي، شهزاديءَ جو پڇي
 وڃي انهيءَ غلام جو لٽيجو
 هو جنهن کان آخر عمر ڏيڻ
 سر ڪرڻ والي ۽ مصائب جو
 آڏو اچڻ پيش آيو، آءُ انهن
 ٻارهن وصيتن کي عدد
 مبارڪ ۱۸ عشر (ٻارهن)
 تي ختم ڪريان ٿو، جي
 انهن تي عمل ڪيو ويو ته
 ٿو هائجو عقل ۽ سمجهه ڇوڻ
 جي لابل ۽ همدئي، پر جي
 غلام ڪئي وئي ته سڄي
 عمر افسوس ۽ همدئي.

ڪرڻي ڪر مقدور ڪر پنهنجن
 سوائے مقهور غلام ڪر وٺا
 آخر عمر هتان سر ڪرڻ والي
 پئي ٿي ٻڌ بعد ڏ مبارڪ ۱۸
 عشر اختتم ڪر ڪر وٺا
 وصيت ڪر وٺا شد
 ڪر وٺا پئي ٿي ٻڌ ڪر وٺا
 ڪر غافل ڪر افسوس
 افسوس

المترجم

محمد هاشم عرف ميره خان

هو ۛ كتاب فضال (الهكتار ك) پر اشديگت با-ر يس
قاضي عبدالقيوم وول ۛ ويسك كچا حيد و آرد
سند ۛ چپو ۛ

سيك حاجي محمد جعفر و حمته الله ۛ
سك حاجي امام بخش حسيني علي خواجه زميندار
چيرائي مهر پور بلروي مان شايع كيو.

MAAB 1431

MAAB 1431

مركز حيا للتراث

maablib.com

MAAB 1431

maablib.com